

POMEMBNOST PREVENTIVE V PLANINSKIH DOMOVIH IN KOČAH

Varstvo pred požari je že v zgodovini igralo pomembno dejavnost družbe. Cilj dejavnosti in ukrepov varstva pred požarom je varovanje ljudi, živali, premoženja in okolja pred požarom in eksplozijo. To lahko dosežemo z ustreznim načrtovanjem in upoštevanjem preventivnih ukrepov, s pravočasnim odkrivanjem in obveščanjem, z omejitvijo širjenja požara ter učinkovitim gašenjem.

Preventivni ukrepi so vsi gradbeni, tehnološki, tehnični in organizacijski ukrepi, ki zmanjšujejo možnost nastanka požara. Če pa do njega pride, zagotavljajo varno evakuacijo ljudi in premoženja ter preprečujejo njegovo širjenje. Aktivni ukrepi so vsi tehnični in organizacijski ukrepi za gašenje požara, npr. sistemi, naprave, oprema in postopki za odkrivanje in gašenje požara ter odvajanje dima in toplote ob požaru. Gasilcem so zagotovo v interesu predvsem vsi tisti ukrepi, ki skrbijo, da ob požaru pride do takojšnjega javljanja in gašenja, ter da so ustrezno urejeni vsi pogoji za hitro in učinkovito intervencijo. Ta del preventive, ki jo lahko imenujemo tudi gasilska preventiva, skrbi predvsem za to, da bodo ustrezno določene in označene intervencijske poti oziroma površine za gasilce ob zgradbah, ustrezno grajena in vzdrževana hidrantna omrežja, zagotovljeno kvalitetno obveščanje o izrednem dogodku, ustrezno izdelani požarni načrti ipd. Seveda pa je pomembna naloga gasilcev tudi skrb za šibkejše in nekatere bolj ranljive skupine v naši družbi.

Požari na objektih običajno povzročijo veliko materialno škodo. Najpogosteje do njih pride zaradi malomarnosti, neprevidnosti ali nevednosti. Največ požarov na objektih nastane zaradi vžiga saj v dimnikih, kuhanja in okvar ter nepravilnega delovanja električnih in grelnih naprav. V industrijskih in družbenih objektih so najbolj pogosti vzroki za nastanek požara brušenje, varjenje in pregrevanje, predvsem pri vzdrževalnih delih.

Požari v planinskih domovih in kočah niso redkost. Dom na Osankarici je že četrti dom v planinah, ki ga je ogenj uničil v zadnjih nekaj letih. Brez treh planinskih koč so zaradi uničujočih požarov ostali ljubitelji slovenskih gora na območju Kamniško-Savinjskih Alp. Dom na Osankarici in bližnji gozd je zagorel 8. aprila. Dne 24. februarja letos je požar v večernih urah zajel Mozirsko kočico na Golteh s 84 ležišči in jo uničil v celoti. Veljala je za eno najstarejših koč pri nas. 20. oktobra 2017 je do tal pogorel prenovljeni Kocbekov dom na vrhu Korošice. Planinski dom je pogorel zaradi napake Poljakinje, ki je v planinski sobi želela pogreti vodo, a je po pomoti pristavila petrolej. Mislila je namreč, da je v plastenki voda. Frischaufov dom na Okrešlju, ki je pogorel do tal 6. novembra 2019 – obnovljen je bil le nekaj mesecev pred tem – so ognjeni zublji uničili zaradi napake na električni napeljavi.

Večina planinskih domov je zunaj sezone zaprtih in brez prisotnosti ljudi, ki bi lahko ukrepali v primeru požara. Objekti nimajo vgrajenih sistemov za samogašenje. Velik del planinskih objektov je lesen in posledično hitro vnetljiv. V marsikateri koči so stara oziroma dotrajana električna napeljava in manj ustrezne kurilne naprave. Težava je tudi v tem, da v bližini koč, še posebej težje dosegljivih, ni gasilske infrastrukture in zadostne količine vode, s katero bi lahko ukrotili morebitni požar. Bili so že primeri, ko so kočice pogorele zaradi gozdnega požara. Tako je na primer v velikem gozdnem požaru leta 1950 prvič pogorela Mozirska kočica. Začetni požari v kočah se pojavljajo, vendar so običajno hitro pogašeni.

Za gradnjo požarno manj zahtevnih objektov se izdelava zasnova požarne varnosti, za gradnjo požarno zahtevnih objektov pa študija požarne varnosti. Zasnova požarne varnosti oziroma študija požarne varnosti sta elaborata, s katerima se dokazuje izpolnjevanje bistvene zahteve varnosti pred požarom. Za nezahtevne in enostavne objekte po predpisih o graditvi objektov, ki so tudi požarno nezahtevni, se zasnova in študija požarne varnosti ne izdelujeta.

Pravilnik o zasnovi in študiji požarne varnosti določa vsebino, razvršča objekte glede na požarno zahtevnost, določa objekte, za katere je obvezna izdelava zasnove ali študije, ter pogoje, ki jih mora izpolnjevati odgovorni projektant, ki izdeluje zasnovo ali študijo. V skladu z določbo tega pravilnika Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje na spletni strani objavlja priporočila o podrobnejši vsebini tehničnega poročila in risb v zasnovah in študijah požarne varnosti. Lastniki ali uporabniki stanovanjskih objektov in lastniki ali uporabniki poslovnih oziroma industrijskih objektov, v katerih izvajajo dejavnosti skladno s standardno klasifikacijo dejavnosti, morajo izdelati požarni red za objekte. Požarni načrt in načrt evakuacije se morata izdelati za objekte, v katerih obstaja najmanj srednja požarna ogroženost po predpisih o ugotavljanju ocene požarne ogroženosti.

V Sloveniji je letno povprečno nekaj manj kot 2200 požarov v objektih. Statistično gledano se število vseh požarov v objektih skozi leta le malo spreminja. Žal pa se število v požarih umrlih in poškodovanih v Sloveniji od leta 2014 povečuje. S stanjem preventive oziroma predpisov ne moremo biti zadovoljni, saj smo tako doma kot v svetovnem merilu priča deregulaciji predpisov oz. zniževanju kriterijev za požarno varnost (dr. A. J., Delo in varnost). V Sloveniji so leta 2013 ukinili revizije požarne varnosti. To se je pokazalo kot dober ukrep prav pri zelo kompleksnih objektih in objektih z večjimi požarnimi tveganji.

Pri pregledu stanja na področju požarne varnosti ugotavljamo, da ima pomembno vlogo človeški dejavnik. V zadnjem desetletju je ena od pomembnejših značilnosti sodobnega življenja staranje prebivalstva. V zadnjem času vpliv na požarno varnost pripisujejo tudi nekaterim psihičnim motnjam, kot sta piromanija in kopičenje predmetov v stanovanjih, ter namernim požigom, ki so plod vandalizma. Opažamo pasivnost pri izvajanju protipožarnih ukrepov tako v individualnih stanovanjskih objektih kot ostalih objektih, ter pomanjkljivo vzdrževanje objektov. Občutno se manjšajo sredstva za požarno varnost objektov in inšpekcijske službe.

Porast števila požarov oziroma konstantnost v zadnjem času ni presenečenje, temveč bi ga morali pričakovati. Vzorec, ki smo mu priča, lahko opazimo tudi v tujini. Zaradi kompleksnosti problema in s tem povezanih rešitev imenujemo tovrstne probleme prekanjeni ali zviti problemi (ang. wicked problems). Dejstvo je, da so domala vse naštetje pomanjkljivosti varstva pred požarom rešljive. Rešitev se nanaša na požarno preventivne ukrepe, ki jih na ravni podjetij ali stanovanjskih objektov predlagajo in izvajajo za to usposobljene osebe, med katere spadajo gasilci, varnostni inženirji ter usposobljen kader na ravni podjetja. Pomembna pot do rešitve so tudi na strokovni in ekonomski bazi zasnovani predpisi, usposabljanja in permanentne presoje tveganj po objektih.

V planinskih objektih pa je dodatno potrebno poskrbeti za vgradnjo požarno manj nevarnih električnih in drugih naprav, redno vzdrževanje in nadzor. Ob kuriščih ali delih stavb, kjer se uporablja odprti ogenj, pa morajo biti vgrajeni negorljivi materiali. Dimnike je potrebno sanirati in redno čistiti.

Darko Muhič, namestnik poveljnika Gasilske zveze Slovenije